

Оригинални научни рад
УДК: 811.163.41'373.23
811.163.41'373.45
doi: 10.5937/zrffp54-46890

О АДАПТАЦИЈИ ИМЕНА ГРЧКОГ ПОРЕКЛА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ (НА КОРПУСУ ЕКСЦЕРПИРАНОМ ИЗ ИЗВОРА ОД XIV ДО XXI ВЕКА)

Југослава Г. РАКИЋ МЛАДЕНОВИЋ¹

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици
Филозофски факултет
Катедра за српски језик и књижевност
Косовска Митровица (Србија)

---

¹ jugoslava.rakic@pr.ac.rs; <https://orcid.org/0000-0002-5732-4984>

Примљен: 2. 10. 2023.
Прихваћен: 2. 12. 2024.

О АДАПТАЦИЈИ ИМЕНА ГРЧКОГ ПОРЕКЛА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ (НА КОРПУСУ ЕКСЦЕРПИРАНОМ ИЗ ИЗВОРА ОД XIV ДО XXI ВЕКА)²

Кључне речи:
антропонимија;
адаптација;
грчка имена
и грцизми;
споменици.

Сажетак. У раду се испитује адаптација имена грчког порекла у српском језику. Имена преузета из грчког језика пролазила су кроз одређене видове адаптације, која се одвијала на различите начине, у првом реду прилагођавањем свим фонетским законима језика у који улазе и прилагођавањем његовој граматичкој структури. Анализа је рађена на корпусу ексцерпираном из историјских споменика и из статистичких података Републичког завода за статистику до 2012. године (за период од 1940. и раније до 2011. године) из ког је направљен избор најфреквентнијих имена грчких и грцизираних имена у српском језику од XIV до XXI века.

Процес адаптације имена преузетих из грчког или преко грчког језика анализиран је са фонетског и морфолошког аспекта уз адекватне примере имена у којима су приказане и објашњене карактеристичне појаве. Адаптација имена представљена је кроз облике дате најпре у старословенском језику, који су затим преношени у истом облику или даље адаптирани у редакцијској писмености – у српкословенском језику (послересавска норма) и на крају у савременом српском језику. У табеларном приказу дати су и облици имена у грчком језику како би се стекао бољи увид у процес адаптације.

² Ово истраживање подржало је Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије (Уговор бр. 451-03-66/2024-03/200184).

Рад је настао из дела необјављене докторске дисертације *Лична имена у Поменику манасџира Дечана (XVI–XX век): љалеографска, ономасџичка и језичка анализа*, одбрањене на Филолошком факултету Универзитета у Београду 2021. године.

Увод

У многим старим српским споменицима евидентирано је присуство великог броја речи које су преузете из грчког језика и које су притом прошле кроз одређене облике адаптације. Адаптација ових речи је занимљива јер нам казује о народном изговору појединих вокала страног порекла, о томе када је и колико консултован грчки изворник, као и о јачини везе са грчким извором (Стојановић, 2002, стр. 148).

Речи преузете из грчког језика које чине најшири позајмљени слој речи јесу лична имена. Тај слој речи, као важан део опште лексике, представља и важан део општег културног наслеђа, који чувамо негујући га и бавећи се именима, проучавајући процесе кроз које су имена прошла, затим испитујући начине преношења и облике у којима их данас имамо. Лична имена представљају посебан антропонимијски слој који је, са првим словенским преводом јеванђеља и других канонских књига, постепено улазио у систем словенских личних имена и том приликом био прилагођаван словенском фонетском и морфолошком систему (Gošić, 1979, стр. 27). С обзиром на то да се, прелазећи из народа у народ, шире далеко од подручја на ком су се први пут јавила, лична имена се сматрају најинтернационалнијим речима, а улазак грчких или грцизираних имена у старословенски језик везује се за мисионарску и преводилачку делатност Ђирила и Методија и њихових ученика (Јовићевић, 1985, стр. 5).

Тема адаптације и транскрипције имена грчког порекла у српском језику није много истраживана, на шта смо желели да скренемо пажњу овим радом, с обзиром на то да је најфреквентнији слој личних имена код Срба црквеног, и то управо грчког порекла. Када говоримо о адаптацији и транскрипцији имена, Митар Пешикан је објаснио да се „преудешавање обично назива транскрипцијом [...], али је овај поступак далеко сложенији [...]. У питању је, наиме, преозвучавање, прилагођавање једне језичке материје гласовном (у некој мјери и граматичком или уопште структуралном) систему другог језика, установљивање корелације двају система; ријечи се при том оспособљавају да уђу у системе језика примаоца и да функционишу

О адапџиацији имена грчког порекла у српском језику (на кориџусу ексцерпираном из извора од XIV до XXI века)

као његов елемент. Често долази и до даљег ступња приближавања туђих имена системима и законитостима језика примаоца, као и до кидања непосредног наслона на изворни језик. У таквим случајевима можемо узети да су ријечи примљене у домаће ономастичке фондове и да међујезичка компонента није више њихово активно него само етимолошко својство” (Пешикан, 1976, стр. 30).

У даљем тексту грцизираним именима називаћемо сва она која су у старословенски, затим у српски језик ушла преко грчког, преко којег ће бити објашњена адаптација, а по пореклу су углавном латинска.

Присуство великог број имена грчког порекла евидентирано је у српским историјским споменицима, у првом реду у поменицима, те је стога анализа ограничена само на релевантне примере на којима се уочавају и фонетска и морфолошка адаптација. Корпус за испитивање представља избор најфреквентнијих имена грчког порекла, ексцерпирани из следећих извора: *Дечанска хрисовуља III* (XIV век) (Грковић, 1983), *Скадарски дефџиџер* (XV век) (Јовановић и др., 2012), *Дефџиџер из области Бранковића* (XV век) (Грковић, 2001), *Поменик манастира Дечана* (XVI–XX века), као и из статистичких података Републичког завода за статистику до 2012. године (за период од 1940. и раније до 2011. године).

При анализи имена служили смо се следећом литературом: *Лична имена у старословенском језику* Радојице Јовићевића (1985), *О именима – чланци и расџраве* Радојице Јовићевића (1995), *Transkripcija i adaptacija grčkih imena* Дамира Салопека (1986), потом студијама у којима је на одређеном корпусу приказан процес адаптације речи и имена из грчког језика (Поповић, 1955; Поповић, 1956; Јерковић, 1975; Гошић, 1979; Стојановић, 2002; Стаменковић, 2021).

Изазови у процесу адапџиације и начини адапџиације имена

Проблем у анализи адаптације имена из грчког у старословенски и друге словенске језике знатно је компликованији него што се на први поглед чини, зато што се мора водити рачуна о изговору у грчком језику, пошто је познато да грчки правопис у IX веку није следио изговор (Јерковић, 1975, стр. 124). Према мишљењу Радојице Јовићевића (1985, стр. 8), адаптација имена одвија се на различите начине, при чему имена подлежу свим фонетским законима старословенског језика прилагођавајући се његовој граматичкој структури.

Карактеристичне појаве у процесу адаптације грчких и грцизираних имена са фонетског и морфолошког аспекта представљене су на примерима из Дечанског поменика (XVI–XX век), из ког смо ексцерпирали аутентичне облике.

На *фонетском* плану, имена су готово потпуно преузета простом транслитерацијом: грчка слова су замењивана словенским, али, уколико је постојала гласовна разлика, приступало се фонетској адаптацији, тј. за поједина грчка слова пронађени су еквиваленти у ћирилици српскословенског језика. Имена која почињу групама *ia-*, *ie-*, *io-*, *iou-* у Дечанском поменику углавном су писана уз придржавање грчког оригинала. Изговор иницијалних група адаптираних са *иѣ-*, *иѣ-*, *ио-*, *иоу-* (*ија*, *ије*, *ијо*, *ију*) није одговарао духу словенског језика (Јерковић, 1975, стр. 125), стога су очекивани примери имена у којима се иницијалне групе преносе са *ia*, *ie*, *io*, чиме се писање приближава народном изговору.

Грчко слово *θ/θ*, које није постојало у словенском језику, а у старословенском је бележено посебном графемом *Ѡ*, готово редовно се употребљава у грчким именима у рукопису главног писара у Дечанском поменику, неретко се среће и у рукописима осталих писара који су уписивали имена у XVII веку и врло ретко у XVIII веку. Грчко *θ/θ* могло је бити адаптирано и словенском графемом *т*: *θεόδωρος*: *Ѡѡдоръ/теодоръ*. У мањем броју примера грчко *θ/θ* заменило је треного *т*: *δοσιππαι* (*Δωσιθεος*), *θεοφανα* (*Θεοφανης*), *τιμόθεα* (*Τιμόθεος*) итд.

У готово свим именима грчког порекла у Дечанском поменику слова *ѣ* и *ѡ* доследно су употребљена на местима где се јављају етимолошки: *маѣница* (*Μαξιος*), *аѣнтиа* (*Αξεντιος*), *алеѣандра* (*Αλέξανδρος*) итд.; слово *ѡ* јавља се на само једном месту: *алеѡица*.

Слово *ѣ* прилагођено је народном изговору и замењено сугласничком групом *кс* у примерима: *макѣица/макѣница/максница*. Нису узети у обзир понародњени облици типа *алеѣкс/алеѣѣ*. Примера са групом *иѣ* уместо грчког *ѡ* нема.

Грчко *φ* супституисано је словенским *ѣ* још у општесловенској епохи, пошто Словени тада нису имали глас *ѣ*, па је тако име *Сѣеѣан* постало као народна варијанта грчког имена *Сѣеѣфан* (видети Јовићевић, 1985, стр. 6; Поповић, 1956, стр. 57).

Са *морфолошког* аспекта анализирали смо понародњена имена, под којима се подразумевају грчка и грцизирана лична имена чија је основа у старословенским споменицима битно измењена у односу на грчку основу (Јовићевић, 1985, стр. 8–9, 153).

Понародњена имена, односно имена настала деривационом адаптацијом, чине већу скупину у групи имена грчког порекла уопште и то су облици са окрњеном грчком основом. Окрњену основу у старословенском језику имају лична имена са завршетком *-иос* у грчком, која су, улазећи у старословенски језик, морфолошком адаптацијом добијала завршетак *-ијѣ*, међутим, „пролазећи кроз народни филтер грчка и грцизирана лична имена на *-ијѣ* лако су се ослобађала тога књишкога завршетка и у старословенским споменицима, у којима је народни утицај изразитији, често имају ликове с окрњеном основом” (Јовићевић, 1985, стр. 153). Имена настала крњењем

О адапџиацији имена грчког порекла у српском језику (на корџусу ексцерџираном из извора од XIV до XXI века)

основе, односно елиминисањем књишког завршетка -ијџ, јесу имена типа *Алекса, Васил, Дмџијар* итд. – у Поменику, у акузативу: *алеџџ* (Αλέξιος), *васила* (Βασίλιος), *дмџтра* (Δημήτριος) (видети Јовићевић, 1985, стр. 153–158).

Осим овог начина, грчка имена адапџирана су и другим начином суфиксалне адапџације. Наставак -јџ је код нас, чак и код монашких имена, врло рано замењен завршетком -ије (Јовићевић, 1985, стр. 158).

Посебну групу чине теофорна³ имена која су настала као превод грчких имена: *Боџдан* < Θεοδόσιος (Theodósios), *Вера* < Πίστις (Pístis), *Слободан* < Ἐλευθέριος (Élefthérios) (Стаменковић, 2021, стр. 264). Ова имена сврставамо у словенска, с обзиром на то да су грађена од словенских речи, иако, према речима Милице Грковић (2004, стр. 49), теофорна имена нису карактеристика словенског именослова, него су код Срба и других словенских народа дошла под утицајем грчког и јеврејског речника имена – тако су настала имена: *Боџољуб, Божана, Боџоје, Боџији* и друга. Општа словенска реч *боџ*, која одговара староиндијској речи *bhagas*, према мишљењу многих научника, потиче од иранске речи *baga*, коју су Словени највероватније примили од Скита или Сармата, што значи богатство, обиље, господар, бог (Кулишић и др., 1970, стр. 26).

Најфреквенџнија грчка и грџизирана имена код Срба у џериоду од XIV до XXI века и џриказ џихове адапџиације

Испитивање антропонима из извора од XIV до XX века показује да се током векова повећавала учесталост црквених, календарских имена и џихових деривата, па је у првом, најстаријем извору из XIV века неупоредиво већи број имена словенског порекла, а у последњем извору резултати показују превагу хришћанских имена над словенским за око 5%, док је број лица именованих хришћанским именима већи за чак 19,33%. Највећи број имена у корпусу ексцерџираном из испитиваних споменика јесу имена грчког порекла и грџизирана, односно преко грчког примљена имена најчешће из латинског језика. У првој табели дат је приказ најфреквентнијих имена у испитиваним споменицима до XX века (*Поменик манастира Дечана* (ДП XVI–XX века), *Скадарски дефџтер* (СД XV век), *Дефџтер из обласџи Бранковића* (ДБ XV век), *Дечанска хрисовуља III* (ДХ III XIV век).

³ Имена која у основи имају реч θεος – бог (Грковић, 1983, стр. 41).

Табела 1. Резултати поређења најфреквентнијих хришћанских имена са бројем потврда у мирским редовима у ПД, СД, ДБ и ДХ III

ДП XVI–XX века	СД XV век	ДБ XV век	ДХ III XIV век
Никола 131	Никола 121	Степан 934	Ђурађ 61
Јован 124	Степан 96	Никола 754	Никола 60
Марко 79	Јован 67	Јован 516	Иван 35
Петар 77	Ненко/Нико/Нинко 58	Димитриј 486	Дмитар 31
Пеја 70	Дмитар 46	Ђурађ 353	Ђуроје 25
Дмитар 55	Ђура 43	Оливер 364	Андреја 19
Илија 54	Тодор 31	Петко 287	Степан 19
Јова 52	Иван 29	Тодор 254	Павле 15
Степан 46	Ђурђ 24	Ђура 154	Петар 15
Стефан 41	Ђурашин 15	Иван 134	Васил 12

Популаризација календарских имена трајала је до половине XX века. Према подацима Републичког завода за статистику из 2012. године, а према статистици за период од 1940. и раније па до 2011. године, стање је било такво да су имена словенског порекла међу Србима била чешћа од календарских (<https://publikacije.stat.gov.rs/G2012/Pdf/G20124004.pdf>). Међу најчешћим словенским била су *Милан*, *Драјан*, *Слободан*, *Зоран*, *Горан* и *Дејан*.

Од краја XX века стање је доста другачије, па се предност даје календарским именима у односу на словенска која се ређе јављају, сем имена *Вук* са осталим изведеним облицима и имена *Бојдан*. Народне облике календарских имена попут *Ђурађ* (календарско *Ђорђе*) и *Стејан* (календарско *Стефан*), нећемо чути готово нигде, док календарска имена *Стефан* и *Никола* спадају у најфреквентнија имена од 1991. године, што се подудара са антропонимијском сликом добијеном из испитивања извора од XV до XX века. Уз ова два имена, такође из периода од краја XX века, а према статистици из 2012. године, међу најфреквентнијим стоје још имена *Лука*, *Лазар*, *Марко* и *Александар*.

О адаптацији имена грчког порекла у српском језику (на кориџу ексерцираном из извора од XIV до XXI века)

Наведена имена су по пореклу највећим делом грчка, а имена хебрејског и латинског порекла адаптирала су се преко грчког језика, како је Радојица Јовићевић, описујући та имена (Јовићевић, 1985), приказао њихов облик у грчком језику (где је вероватно најпре извршена адаптација имена из хебрејског и латинског у грчки, хебрејско Ełazar → грчко Λάζαρος, латинско Marcus → грчко Маркос).

Примењујући правила адаптације која даје Радојица Јовићевић (1985), дали смо табеларни приказ адаптације имена из испитиваних извора. Приказано је како су имена грчког порекла (и неких која су примљена из латинског преко грчког) адаптирана у старословенском језику, затим преношена у истом облику или даље адаптирана у редакцијској писмености (српско-словенски језик – послересавска норма), и на крају је приказан облик у савременом српском језику.

Приказано је десет најфреквентнијих мушких имена из испитиваних споменика, а приказу адаптације у табели прикључена су и, већ помену-та, најфреквентнија календарска имена према подацима до 2012. године. У првој колони дат је облик имена у грчком језику према речнику Радојице Јовићевића (1985).

Табела 2. Приказ адаптације најфреквентнијих грчких и грцизираних имена

Грчки облик имена	Облик адаптиран у старословенском језику	Облик адаптиран у српскословенском језику (послересавска норма) ⁴	Облик у савременом српском језику / варијанте од основног облика
Νικόλαος	никола	никола	Никола
Στέφανος	стефанъ	стефан	Стефан/Степан
Γεώργιος	георџин	георџе/ѣорѣѣ/ѣѣраѣ	Ђурађ/Ђорђе
Ιωάννης	иоанъ	иоанъ/иоаннъ/иованъ/ нванъ	Јован/Иван
Μαρκος	марѣко	марко	Марко
Πέτρος	петѣрѣ	петѣр	Петар
Θεόδωρος	ѣѣѣдорѣ/теодорѣ	теодорѣ	Тодор
Βασίλιος	василъ	василъ	Васил
Δημήτριος	димиѣтрин	димиѣтрѣ	Димитриј (и фреквентни- ја варијанта Дмитар)
Λουκας	лоуѣка	лѣѣка/лоуѣка	Лука
Λάζαρος	лазарѣ	лазарѣ	Лазар
Αλέξανδρος	александарѣ	александарѣ	Александар

⁴ Облици забележени у Дечанским хрисовуљама у XIV веку и у Поменику манастира Дечана од XVI до XX века.

За већину имена приказаних у табели очигледно је да се и данас јављају у облику који је адаптиран у старословенском језику, али за нека имена у речницима⁵ као први наводи се облик са *-ије* у номинативу (нпр. *Димитрије*), а облик са *-иј* (*Димитриј*) наводи се као други, секундарни облик, односно варијанта првог облика.

Имена која су забележена као варијанте примарног облика објаснићемо појединачно. Према речима Радојице Јовићевића (1985, стр. 13), највећи број грчких и грцизираних имена морфолошком адаптацијом ушао је у старословенски језик ослањањем на словенске личне апелативе. Тако су се несловенска имена адаптирала у старословенску деклинацију према постојећим основама. Забележена најфреквентнија имена у српском језику поделили смо према адаптацији по основама.⁶

Основе на -а. Према старословенским личним апелативима основа на *-а* адаптирала су се грчка и грцизирана лична имена мушког рода са наставцима *-α, -ας, -ας, -ος*. У грађи су од ових основа забележена имена *Никола* (никола) и *Лука* (λκκα/λοуκα). Код оба имена грчки номинативни наставци морфолошком адаптацијом редуковани су у старословенском језику.

Основе на -ѓ. Према старословенским личним апелативима основа на *-ѓ* морфолошки су се адаптирала грчка и грцизирана лична имена мушког рода која су уместо грчких номинативних завршетака у старословенском добијала *-ъ* (Јовићевић, 1985, стр. 53). Реч је о именима са окрњеном основом у старословенском језику, па су као таква добила деклинациони облик именица по *-ѓ-* основи. Објаснићемо појединачно процес адаптације оних имена са таквом окрњеном основом у старословенском језику, која су најфреквентнија у испитиваној грађи.

Име *Стефан* (стефанъ) постало је простом адаптацијом – грчки номинативни завршетак *-ος* дао је у старословенском *-ъ*. Исти је случај са именима *Петар* (петъръ), *Тодор* (теодоръ/теодоръ), *Александар* (александаръ), *Лазар* (лазаръ).

Јован и *Иван* (ноанъ) после морфолошке, прошли су и фонетску адаптацију: облик *ноанъ/ноанъ* адаптиран је у *нѡванъ*, где имамо и други знак адаптације, то је сугласник *в* између вокала *о* и *а* који затвара хијат, а ова појава се среће и у *Чајничком јеванђељу* (Јерковић, 1975, стр. 125). Што се тиче постанка и старине облика, Петар Стевановић (2014, стр. 139) наводи: „Иван: исто је што и Јован. Док је грчко 'и' гласило као вокал, име Јоан смо примили као Иван. Касније је постао облик Јован, јер се грчко 'и' стало изговарати као 'ј'. [...] Приписано значење: 'Бог се смилувао; Бог је милостив; Богу мио'. [...] Код нас је прво забележен облик Иван у 13. веку, затим Јован, које је у почетку било веома заступљено на фрескама и међу монасима, а мање у народу. У дугом периоду средњег века у народу сматрана су за два

⁵ Грковић, 1977; Bosanac, 1984; Стевановић, 2014.

⁶ Подела по основама коју је утврдио Р. Јовићевић (1985, стр. 13–132).

различита имена. Вук Караџић наводи пример да су се две рођене сестре звале Ивана и Јована. [...] За разлику од Јована које је код Срба, Црногораца и Македонаца уобичајеније, Иван се код Руса, Бугара, Хрвата и Словенаца чешће користи.⁷

Име *Дмиџар* (дџмџрџ) настало је од окрњене грчке основе и оно је у старословенском језику припадало *-џ* основи, као и остали облици настали од окрњене грчке основе.⁷

Име *Марко* (марџко) ушло је у старословенски језик као грцизирано лично име, а Радојица Јовићевић (1995, стр. 155) сврстава и ово име у мушка лична имена промене по *-џ-* основи. Иако су грчка и грцизирана лична имена на *-џ* обично улазила у старословенски језик морфолошком адаптацијом према словенским личним апелативима, и то најчешће тако што су уместо грчког номинативног завршетка *-џ* добијала словенски завршетак *-џ*, то није потпуно случај са именом Марко, које није добило *-џ* од *-џ*, већ се адаптирало суфиксално, ослонивши се на постојећа словенска лична мушка имена са суфиксом *-џ*, претходно одбацивши крајње грчко *-џ* (Јовићевић, 1985, стр. 148–149).

Основе на -јџ. Старословенској *-јџ* деklinацији, према Радојци Јовићевићу (1985, стр. 107), припадају грчка и грцизирана мушка лична имена која се у старословенском језику завршавају на *-јџ*.⁸ Заправо, „најчешћи завршетак личних имена у старословенском језику јесте *-ни* (*-и/-јџ*), који углавном одговара грчком завршетку *-џџ*. Старословенски језик, међутим, није имао личних апелатива на *-ни*, на које би се морфолошки могла ослонити грчка и грцизирана лична имена. Према томе, завршетак *-ни* представља, у ствари калк грчкога завршетка *-џџ*. Другим речима, то је књишки завршетак” (Јовићевић, 1995, стр. 74–75). Имена са завршетком *-џџ* у грчком језику, улазећи у старословенски језик добијала су морфолошком адаптацијом завршетак *-јџ*, ког су се, потом, ослобађала под утицајем народног језика (Ракић Младеновић, 2021, стр. 132). Овај начин адаптације, ослобађањем књишког завршетка, у испитиваној грађи прошла су имена *Ђурађ* (γεωργίε/џџорџџе/џџџрађ од старословенског георџгџн)⁹, *Васил* (васџљ) и *Дмитар*.

⁷ Лик је начињен од окрњене грчке основе: ненаглашено грчко η у Δџмџтрџџџ супституисано је словенским џ, а наглашено грчко η супституисано је словенским н (Јовићевић, 1985, стр. 117; Поповић, 1955, стр. 126).

⁸ Овај номинативни завршетак има највећи број грчких и грцизираних личних имена у старословенском језику, а у том броју треба разликовати неколико подгрупа према вокалу који се налази испред *-јџ*, јер је управо тај вокал утицао на даљу судбину грчких и грцизираних личних имена у појединим словенским језицима, а пре свега у старословенском језику (Јовићевић, 1985, стр. 107).

⁹ Некад су туђа имена слободно прилагођавана нашим, што је значило гласовно прилагођавање туђег имена нашем систему утврђивањем најпре одговарајућег склопа, а у складу са нашим фонемама, који ће симболизовати оно што име и у изворном

Закључак

Међу именима грчког порекла која су прошла процес адаптације преко старословенског језика, највећи је број оних са окрњеном основом, односно оних која су уместо грчког номинативног завршетка -ос добила у старословенском језику наставак -џ: *Пеџар*, *Лука*, *Александар*, *Сџејан*/*Сџефан* итд. Тако су настајала имена са окрњеном основом: *Ђурађ*, *Васил*, *Дмиџар*. У српском језику наставак -јџ могао је бити редукован или замењен завршетком -ије, па су тако настала имена *Димиџрије*, *Василије* итд. Дакле, при адаптацији имена из грчког језика није се много одмицало од грчког оригинала, а процес адаптације код најфреквентнијих имена углавном се сводио на морфолошко прилагођавање српском језику. Притом, највећи део имена фреквентних у испитиваном корпусу задржао се у оном облику у ком је адаптиран у старословенском језику.

Извори

Најчешћа имена и презимена: њодаци њо оџиџинама и џрадовима. (2012). Београд: Републички завод за статистику. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2012/Pdf/G20124004.pdf>

Литература

- Грковић, М. (1977). *Речник личних имена код Срба*. Београд: „Вук Караџић”.
- Грковић, М. (1983). *Имена у Дечанским хрисовуљама*. Нови Сад: Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике.
- Грковић, М. (2001). Антропонимија и топонимија. У: М. Маџура (ур.), *Насеља и сџановниџиџво обласџи Бранковића 1455. џодине* (стр. 611–746). Београд: САНУ, Одељење друштвених наука – Јавно предузеће „Службени гласник”.
- Грковић, М. (2004). Историјски пут српског именослова. *Линџисџичке свеске*, 4, 43–69.
- Јерковић, В. (1975). *Палеоџрафска и језичка исџиџивања о Чајничком јеванђељу*. Нови Сад: Матица српска, Одељење за књижевност и језик.
- Јовановић, Г., Катић, Т. и Јаковљевић, А. (2012). Поређење хриџћанских и словенских имена у Дечанској области на основу турског пописа из 1485. године и

облику значи, па смо имали *Ђорђе* за *Георџиј* (Пешикан, 1976, стр. 30). М. Грковић (1977, стр. 89) сматра да је *Ђурађ* такође фонетским прилагођавањем по пореклу од имена *Георџиј*. Управо грчко име Георџиј (Γεωργιος), наводи се код Јовићевића као пример личног имена које у једном истом језику добија различите варијанте, толико различите и од првобитног да се тешко може разазнати њихова узајамна веза (Супераноска у: Јовићевић, 1985, стр. 5).

О адап्टацији имена грчког порекла у српском језику (на корпусу ексцерптаном из извора од XIV до XXI века)

- Дечанских хрисовуља. У: Т. Суботин Голубовић (ур.), *Дечани у свейлу археографских исцртавања* (стр. 267–277). Београд: Народна библиотека Србије.
- Јовићевић, Р. (1985). *Лична имена у старословенском језику*. Београд: Филолошки факултет.
- Јовићевић, Р. (1995). *О именима – расправе и чланци*. Београд: Филолошки факултет.
- Кулишић, Ш., Петровић, Ж. П. и Пантелић, Н. (1970). *Српски митолошки речник*. Београд: Нолит.
- Пешикан, М. (1976). О начелима транскрипције имена из језика с којима нисмо били у непосредном додиру. *Књижевни језик*, 5 (3–4), 29–37.
- Поповић, И. (1955). Грчко-српске лингвистичке студије III. *Зборник радова Византолошкој инститиути*, XLIV (3), 118–157.
- Поповић, И. (1956). Два проблема грчко-словенске гласовне супституције. *Зборник радова Византолошкој инститиути*, XLIX (4), 53–62.
- Ракић Младеновић, Ј. (2021). *Лична имена у Поменику манастира Дечана (XVI–XX век): љалеографска, ономастичка и језичка анализа* (необјављена докторска дисертација). Филолошки факултет, Београд.
- Стаменковић, Б. (2021). Модификација личних имена страног порекла у српском језику. *Годишњак за српски језик*, 19, 257–270. <https://doi.org/10.46630/gsrj.19.2021.20>
- Стевановић, П. (2014). *Речник имена*. Београд: Завод за уџбенике.
- Стојановић, Ј. (2002). *Ориографија и језик Бјелойолској четворојеванђеља (13/14. вијек)*. Подгорица: Универзитет Црне Горе.
- Bosanac, M. (prir.) (1984). *Prosvjetin imenoslov*. Zagreb: Prosvjeta.
- Gošić, N. (1979). Језичка адаптација грчких личних имена у босанским еванђељима (XIV–XV вијек). *Књижевни језик*, VIII, 27–33.
- Salopek, D. (1986). *Transkripcija i adaptacija grčkih imena*. Zagreb: VPA Latina et Graeca.

Jugoslava G. RAKIĆ MLADENOVIĆ

University of Priština in Kosovska Mitrovica
Faculty of Philosophy
Department of Serbian Language and Literature
Kosovska Mitrovica (Serbia)

On Adaptation of Names of Greek Origin
in the Serbian Language (On the Corpus Excerpted from
the Materials from the 14th to 21st Century)

Summary

The paper examines the adaptation of names of Greek origin in the Serbian language. Names taken from the Greek language, passing from one language to another, had to go through a certain type of adaptation. Adaptation of names took place in different ways,

first of all by adapting to all the phonetic laws of the language they enter and by adapting to its grammatical structure. The analysis was done on a corpus extracted from historical monuments and from statistical data of the Republic Institute of Statistics until 2012 (for the period from 1940 and earlier until 2011), from which a selection of the most frequent Greek and Greekized names in the Serbian language was made out of 14th to the 21st century. Characteristic phenomena in the process of adaptation of names of Greek origin and those that entered the Old Slavic language through Greek were analyzed from the phonetic and morphological aspects with adequate examples of names in which these phenomena occur. The adaptation of the name is presented through the forms given first in the Old Slavic language, which were then transmitted in the same form or further adapted in editorial literacy—in the Serbo-Slavic language (post-Lere Sava norm) and finally in the modern Serbian language. In the tabular representation, the forms of the names in the Greek language are also given in order to gain a better insight into the adaptation process.

Keywords: anthroponymy; adaptation; Greek names and Greekisms; monuments.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом *Creative Commons ауторсјиво-некомерцијално 4.0 међународна* (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the *Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International* license (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).